

соціально-педагогічного супроводу соціалізації особистості в дошкільному дитинстві з метою забезпечення пізнання дітьми суспільного довкілля, виявлення їхньої власної соціальної активності та формування соціальної компетентності;

– забезпечення високого рівня творчого потенціалу і здатності до саморозвитку, усвідомлення творчої природи діяльності педагога дошкільної освіти.

Методика викладання курсу передбачає:

– виклад в основі навчального матеріалу з соціалізації особистості та ефективних методів і прийомів, які сприяють розвитку когнітивної, емоційної і поведінкової сфер дитини при ознайомленні з суспільним довкіллям з активним використанням ілюстративно-дидактичного матеріалу;

– інтеграцію соціально-педагогічних знань зі змістом суміжних дисциплін;

– екстраполяцію науково-теоретичної інформації про соціалізацію на соціальний досвід студентів, введення набутих знань у практичну діяльність студентів;

– застосування інтерактивних, проблемно-пошукових методів навчання, орієнтація на особистісно зорієнтовану взаємодію, діалог, самостійне наукове дослідження актуальних проблем дитинства у сучасному соціумі;

– вироблення уміння педагога орієнтуватися у соціальних проблемах суспільства та самовизначатися у соціальній ситуації розвитку особистості, в аналізі проблеми та приймати адекватні рішення у сучасній ситуації суперечливого ставлення дорослого світу до світу дітей, яка існує у теорії та практиці сучасної дошкільної освіти. Такий підхід до підготовки педагогічних кадрів відповідатиме сучасним вимогам педагогічної науки і забезпечуватиме позитивну соціалізацію особистості в дошкільному дитинстві. Необхідним елементом цього процесу є цілісне уявлення про дитину як об'єкта і суб'єкта соціалізації, розвиток активності, ініціативності, самостійності і відповідальності як базових якостей особистості; залучення дітей у широке суспільне довкілля для формування уявлень про життя людей у соціумі, формування гармонійних стосунків з однолітками через організацію взаємодії на рівні емоційного спілкування, вибудовування соціальної поведінки дитини в суспільному довкіллі.

Література

1. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія / А.М.Богущ, Н.В.Гавриш, С.М.Курінна, І.П.Печенко; Наук. ред.. А.М.Богущ; За заг. ред. Н.В.Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
2. Кузь В.Г. Готуємо сільського вчителя-вихователя // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Н.С.Побірченко (гол. ред.) та інші. – К.: Наук. світ, 2002. – С. 6-13.
3. Сайко Н.О. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н.О. Сайко. – К., 2004. – 259 с.

УДК 37.013. 42:06.011:061. 213

Романовська Л.І.

УМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЧЛЕНІВ ДИТЯЧИХ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ

Анотація. У статті розкриваються сутнісні аспекти діяльності сучасних дитячих громадських об'єднань та її вплив на процес соціального виховання дітей і підлітків.

Аннотация. В статье раскрываются существенные аспекты деятельности современных детских общественных объединений и её влияние на процесс социального воспитания детей и подростков.

Annotation. En the article it has been shown the main aspects of modern children's community unions activity and its influence on the process of social upbringing of children and youth.

З'ясування й забезпечення умов активізації особистісного потенціалу, зокрема внутрішніх резервів самоконструювання суб'єктом власного "Я", адекватного суспільним запитам – пріоритетний напрям у розробленні сучасних технологій виховання. Наукове обґрунтування чинників саморозвитку особистості є логічним осередком моделі соціально-педагогічної діяльності, альтернативного принципам імперативної педагогіки. Самоактуалізація, самореалізація, самотворення, самовизначення, самовдосконалення, соціально значуще самоствердження відповідають також завданням особистісно орієнтованої взаємодії членів дитячих громадських об'єднань.

Особливо значущим є з'ясування чинників стимуляції розвитку особистості в переломні, критичні періоди її становлення. Активізація внутрішніх можливостей само оформлення забезпечить успішність у подоланні особистісно деструктивних тенденцій, притаманних таким періодам.

Одним з найбільш психологічно суперечливих етапів становлення особистості, наповнених внутрішніми колізіями і, як наслідок, педагогічно некерованих, є підлітковий. Його вікова специфіка полягає в тому, що особистісно розвивальні та особистісно руйнівні тенденції однаковою мірою актуалізовано [10]. Глибинними причинами "підліткових" проблем найчастіше, є нездатність до самоорганізації та прогнозування наслідків скоєних учинків, не сформованість позитивної системи життєвих цінностей, невпевненість у собі, недооцінка й незнання своїх можливостей. Психічна й соціальна незрілість підлітка зумовлює потребу в кваліфікованій допомозі стосовно вибору адекватних особистісному зростанню орієнтирів самореалізації. Адже досягти внутрішньої цілісності, уникнути деформації позиції "Я" підліток може лише орієнтуючись на соціально значущі критерії зрілості, спираючись на морально мотивований вибір як кредо поведінки, переборюючи особистісно деструктивні форми активності.

Досліджуючи процес соціального виховання у дитячих громадських об'єднаннях, ми дійшли висновку, що його цілком обґрунтовано можна розглядати як одну з базових інтегративних основ у системі суспільної соціалізації підростаючого покоління, що дає змогу своєчасно діагностувати, виявляти і педагогічно доцільно впливати на стосунки в дитячо-підлітковому соціумі, на розвиток різноманітних ініціатив, формування ціннісних орієнтацій юної особистості, її ставлення до себе, свого фізичного і морального здоров'я, до оточуючого середовища. Відповідно актуальною постає проблема комплексного педагогічного вивчення, узагальнення та осмислення сутності діяльності дитячих громадських об'єднань, їхнього місця і ролі в процесі соціалізації і соціального виховання зазначеної категорії дітей і підлітків.

Вивчаючи діяльність сучасних дитячих громадських об'єднань, ми дійшли висновку, що досліджувати процес соціального виховання їхніх членів, використовуючи для цього тільки напрацьовані у теоретико-методологічному плані зміст, форми, методи і засоби виховної роботи з дітьми і підлітками, неможливо. З усією гостротою постає проблема розробки принципово нових теоретико-методологічних підходів до вивчення діяльності дитячих громадських об'єднань, а також її понятійного апарату. На нашу думку, цю проблему можна розв'язувати у рамках нового, симбіозного відгалуження соціальної педагогіки і соціальної психології, а саме психопедагогіки (термін С.Д.Полякова) дитячих громадських об'єднань.

Сьогодні вже ніхто не заперечує того факту, що величезне значення для подальшого розвитку соціальної педагогіки має її зв'язок з психологією. Завдання зараз полягає в тому, щоб подолати розрив між соціально-психологічними дослідженнями, з одного боку, і їх педагогічним осмисленням та практичним застосуванням – з іншого. Ліквідація цього розриву має особливе значення і для психології, чиї досягнення найбільш доцільно впроваджувати саме через соціальну педагогіку. У свою чергу соціальна педагогіка може інтеріоризувати, асимілювати не тільки результати психологічних досліджень, але й їхні методи для отримання конкретних результатів.

Подолання суттєвих відмінностей в наукових підходах у соціальній психології і соціальній педагогіці є особливо актуальними у контексті дослідження процесу соціального виховання членів дитячих громадських об'єднань, яке, на нашу думку, повинно реалізовуватися як міжгалузеве, реально постає симбіозом соціальної педагогіки з різними галузями психології, тобто переростає у психопедагогіку. Тому нашу увагу привертають не лише соціально-педагогічні, а й соціально-психологічні засади діяльності дитячих організацій, їхнє комплексне (симбіозне) науково-методологічне осмислення в загальному контексті виявлення соціально-педагогічних умов організації соціального виховання членів дитячих спілок.

У зв'язку із зазначеним питання дослідження умов активізації особистісного потенціалу членів дитячих громадських об'єднань набуває особливого значення. Сучасна психологічна наука, як вітчизняна, так і зарубіжна, пропонує комплекс методів, прийомів і вправ спрямованих на активізацію механізмів самоконструювання суб'єктом стратегії розвитку і реалізації власного "Я" [3, 4, 5, 8]. На наш погляд, однією з вад такого комплексу є фрагментарність процедур його проведення. Концептуальна схема програми активізації особистісного зростання, зокрема у підлітковому віці, повинна ґрунтуватися на закономірностях, "логіці" стихійного розвитку, його механізмах, охоплювати основні етапи і тенденції становлення потенціалу "Я". Ефективність процедур активізації особистісного зростання, стимуляції внутрішніх можливостей саморозвитку члена дитячої організації, на нашу думку, прямо залежить від функціонуючого в об'єднанні *поля морально-інтелектуальної напруги*.

У педагогіці поле морально-інтелектуальної напруги визначається як сукупність інтелектуальних та морально-естетичних цінностей, що знаходять визнання і підтримку у дитячо-підлітковому колективі. У середовищі дитячої спілки всі ці духовно-моральні вартості трансформуються у певний сплав, що має свою специфіку, властиву саме даному дитячому громадському об'єднанню.

Поле інтелектуально-моральної напруги не є однорідним. Воно складається із двох пластів. Перший регламентує колективно обов'язкову модель поведінки і вчинків дітей та підлітків, другий пласт – це ті вартості, які в принципі не суперечать першому пласту й дають своїм членам відповідну автономію поглядів, а також вчинків.

Сутність поля інтелектуально-моральної напруги також залежить від складу учасників дитячої спілки, рівня їхнього розвитку, характеру діяльності і спілкування. Проявляється воно, насамперед, у громадській думці членів дитячо-юнацьких формувань, у традиціях і обрядах дитячих громадських об'єднань, спільних ціннісних орієнтаціях і є, на нашу думку, найважливішим чинником активізації їхнього особистісного потенціалу.

На основі аналізу проблеми формування особистості дитини (підлітка) у сфері дії поля інтелектуально-моральної напруги дитячого громадського об'єднання виділено функціонально взаємозалежні чинники, які показують основні тенденції і становлення потенціалу "Я" – особистості і є критеріями суб'єктивної процесу соціалізації її членів.

Лідерам дитячих громадських об'єднань необхідно враховувати факт, що вплив поля інтелектуально-моральної напруги на процес формування особистості, як стверджує Е.Кузьмін [7], може бути неоднозначним, як стимулюючим, так і гальмівним, тобто таким, що придушує творчу ініціативу, активність та енергію членів зазначених об'єднань. Його виникнення є результатом функціонування цілісного психологічного феномену, який у соціальній психології позначається як: *емоційний стан організованої групи; психологічне поле; психологічна атмосфера; психологічний клімат*.

Оцінюючи зміст цих понять, Е.Кузьмін вважає, що поняття "психологічний клімат" найповніше і всебічно відображає характер взаємовідносин між людьми, пануючий зміст суспільних настроїв, умови та особливості функціонування конкретного колективу [7].

Одним з перших намагався розкрити зміст зазначеного поняття В.Шпалиський, на думку якого психологічний клімат – це емоційне забарвлення психологічних зв'язків членів колективу, яке виникає на підставі їхньої близькості, симпатії, схожості характерів, уподобань і схильностей [12, 183].

Аналіз різних точок зору (К.Альбуханова-Славська [1], Л.Анциферова [2], Е.Кузьмін [7] та ін.) стосовно змісту поняття “психологічний клімат” дозволяє дійти висновку, що цей феномен являє собою поліфункціональне соціально-психологічне утворення, яким опосередковується будь-яка діяльність дитячого громадського об’єднання. При цьому домінуючий психологічний настрій тієї чи іншої частини членів дитячої спілки визначає не тільки ступінь включеності кожного індивіда в діяльність спілки, але й в кінцевому підсумку ефективність усієї її роботи.

Базуючись на результатах досліджень психологів (Е.Кузьмін [7], Б.Паригін [9]), ми вважаємо, що специфіка психологічного клімату полягає в тому, що він являє собою інтегральну і динамічну характеристику психічних станів усіх членів дитячого громадського об’єднання. Обґрунтування цього ми отримуємо у Б.Паригіна, на думку якого, психологічний клімат акумулює в собі взаємодію всіх факторів та компонентів внутрішньо колективного життя і реалізується через громадську думку колективу дитячої спілки [9].

Особливе значення для виявлення механізмів впливу дитячого громадського об’єднання на юну особистість мають дослідження А.Петровського, І.Кона, Я.Коломийського, О.Киричука. Виходячи з того, що дитячо-підлітковий колектив є складною соціально-психологічною структурою, вони стверджують, що розвиток особистості в дитячо-підлітковому колективі залежить від її становища в системі внутріколективних взаємин. Тому процес формування особистості у дитячому громадському об’єднанні є значною мірою процесом самовизначення, саморегулювання, саморозвитку, самовдосконалення і само актуалізації в системі особистісно-колективних взаємин, тобто умовою активізації особистісного потенціалу членів колективу. Отже, вирішальну роль у дитячо-підлітковому колективі все ж відіграє громадська думка. М.Красовицький стверджує, що “громадська думка – це спільне судження людей, яке виникає в процесі їх діяльності та спілкування і виражає їхнє ставлення до різних явищ, проблем, тенденцій навколишньої дійсності, що мають загальний інтерес” [6, 9].

На підставі проведення власного дослідження ми дійшли висновку, що основою процесу активізації особистісного потенціалу членів дитячої спілки є процес формування громадської думки в цьому колективі. Соціально-психологічні закономірності спілкування (навіювання, лідерство, психічне зараження, традиції, звичаї, обряди) діють головним чином як механізм процесу становлення і функціонування громадської думки, хоч вони певною мірою впливають і на її зміст. Процес виникнення і формування громадської думки має характер діалектичної взаємодії індивідуального, колективного і масового.

Індивідуальна думка певною мірою обмежено відбиває дійсність, бо її зміст зумовлений індивідуальним досвідом, знаннями, особливостями певної дитини (підлітка). У процесі дискусій, обміну інформацією і думками судження, позиції окремих індивідуумів змінюються. З протилежних суджень народжується спільне судження колективу, яке є новою якістю (а не арифметичною сумою індивідуальних суджень). Проте не виключено, що в основі такої групової думки може бути індивідуальна думка, наприклад судження про певну проблему лідера дитячого громадського об’єднання.

Аналізуючи вплив громадської думки на процес активізації особистісного потенціалу членів дитячих громадських об’єднань насамперед необхідно відзначити сферу спілкування як спосіб формування громадської думки.

Філософський аспект дослідження процесу спілкування включає в себе розгляд спілкування як способу реалізації суспільних відносин, умови формування особистості.

Соціальний зміст спілкування полягає в тому, що воно постає засобом передачі форм культури та суспільного досвіду.

Специфіка спілкування визначається ще й тим, що в його процесі суб’єктивний світ однієї дитини розкривається для іншої. Спілкування як ніщо інше відображає об’єктивну потребу дітей і підлітків в об’єднанні, спільних формах життєдіяльності, а також є умовою розвитку самотності, цілісності, індивідуальності особистості.

Вважаємо, що вплив громадської думки на особистість – особливий соціально-педагогічний процес, який складається з ряду усвідомлюваних і неусвідомлюваних актів. Він не обмежується наслідками схвалення або осуду. Це значно глибша дія, яка полягає в засвоєнні членом дитячої спілки соціального досвіду, цінностей самої спілки, всієї системи внутрішньоспілкових міжособистісних відносин.

У структурі особистості практично немає таких компонентів, які б не відчували прямого або опосередкованого впливу громадської думки. Вона має можливість впливати на свідомість дитини (підлітка) (погляди, уявлення, моральні поняття), на її емоційну сферу, потреби, інтереси, установки, на її вольову сферу (моральні звички, поведінку тощо). Внаслідок цього громадська думка спроможна здійснювати дієвий вплив на процес формування особистості, зокрема на її спрямованість, що проявляється у певній життєвій позиції, в рішеннях і діях.

Значною бачиться роль громадської думки в розвитку свідомості членів дитячих громадських об'єднань. Адже вона безпосередньо впливає на їхню світоглядну позицію, дає оцінку конкретних учинків членів дитячих спілок і, таким чином, сприяє формуванню певних світоглядних і моральних уявлень, допомагає особистості краще осмислити свій моральний досвід. Думка дитячо-підліткового колективу охоплює широке коло питань, що цікавлять його членів. Предметом дискусії і роздумів нерідко стають ідеали, духовні цінності, світоглядні положення. Висловлювання товаришів, позиція колективу допомагають особистості глибше розібратися у духовно-моральних і світоглядних проблемах.

Актив дитячої спілки оцінює не лише вчинки “рядових” членів, але й ті мотиви, якими вони керуються в своїх діях. У результаті критичного ставлення оточення до певних мотивів дій діти і підлітки починають розглядати свою поведінку в новому світлі, вносити в неї корективи.

За нашими спостереженнями громадська думка має великий вплив на емоційну сферу членів дитячого громадського об'єднання. Цей вплив спирається на потребу одержати схвалення оточуючих і запобігти негативному оцінюванню своїх учинків. Оцінка дій особистості створює певну атмосферу, викликає стан, який визначає її подальшу поведінку. Колективний вплив викликає складну гамму почуттів, збагачує емоційне життя члена дитячої спілки, активізує ті почуття, які співзвучні емоційному настрою товаришів по спілці.

Важливою умовою активізації особистісного потенціалу члена дитячо-підліткового формування є утворення, зміна або посилення відповідних установок. Під впливом громадської думки відбувається формування, становлення і розвиток смислової, цільової та операційної соціально-педагогічних установок дитячої спілки, виникає певне ставлення різноманітних проявів соціальної дійсності. Ю.Шерковін стверджує, що “у результаті повторення таких реакцій відповідне ставлення або позиція закріплюється і трансформується у більш чи менш стимулюючий чинник, який визначає обрання індивідом того чи іншого варіанту оцінки і поведінки в кожній конкретній ситуації” [11, 39].

Як приклад впливу соціально-педагогічних установок на активізацію особистісного потенціалу членів дитячих громадських об'єднань можна привести діяльність дитячої організації Пласт. Соціально-педагогічні установки зазначеної дитячої спілки побудовані на християнському світогляді, ідеї відданості українській нації, її державності та зафіксовані в трьох головних обов'язках пластуна:

1. Бути вірним богам і Україні.

2. Допомогати іншим.

3. Жити за пластовими законами і слухатись пластового проводу (керівного активу – Л.Р.).

Вірність Богу і Україні є основою смислової частини соціальної установки пластуна. Хоча Пласт не відноситься до суто релігійних громадських об'єднань, він все ж вимагає від своїх членів дотримання релігійних обрядів.

Друга частина головного обов'язку вимагає бути вірним Україні. Ця частина смислової установки спрямовує Пласт на патріотичне виховання, формування любові і пошани до своєї

Батьківщини. Спілка націлює дітей і підлітків на формування національної свідомості та самосвідомості, інтеріоризацію основоположних духовно-культурних цінностей українського народу.

Смислова установка складена таким чином, що від перших днів перебування у цьому дитячо-підлітковому об'єднанні дитина (підліток) опиняється в епіцентрі процесу засвоєння найголовніших національно-духовних цінностей. Вся повсякденна діяльність Пласту сприяє зануренню в світ зазначених цінностей та ідеалів, сприяє формуванню в дітей та підлітків шанобливого ставлення до Бога і Батьківщини, її національних героїв, історії і культури.

Другою частиною пластової соціально-педагогічної установки є обов'язок допомагати іншим, любити ближніх своїх. Зазначена установка є основою участі членів цієї організації у волонтерській діяльності. Гасло допомагати іншим несе велике моральне навантаження, реалізується в цільовій установці щоденно здійснювати добрі вчинки. “Три добрих діла на день, – писав засновник Пласту доктор О.Тисовський, – дають 1095 добрих діл, сповнених одним членом Пласту в одній році” [13, 272].

Третій основний обов'язок пластуна – жити за пластовим Законом.

Виконуючи пункти Закону, тобто смислову соціально-педагогічну установку, пластуни звикають жити “по-пластунському”, жити у Великій грі, у соціально значущих і суспільно корисних справах.

Завершуючи аналіз соціально-педагогічних установок Пласту як важливої умови активізації особистісного потенціалу членів цієї спілки, слід підкреслити, що сутність соціально-педагогічного потенціалу Пласту полягає в тому, що діти і підлітки протягом цілого ряду років живуть керуючись певними установками, інтеріоризують їх, перетворюють у свій спосіб життя. І тільки на цьому ґрунті можна повністю оцінити значущість впливу на особистість соціально-педагогічної установки на службу Богу і Батьківщині, допомогу іншим, дотримання пластових законів та правил.

Таким чином, умовами активізації особистісного потенціалу членів дитячих громадських об'єднань є:

- удосконалення регулятивно-конструктивних функцій “Я” через поглиблення диференціації змісту “Я” (внаслідок його ресоціалізації та формування) і стабілізація само ставлення (підкріплення позитивного емоційно-ціннісного само сприйняття та самооцінки);
- досягнення змістової узгодженості різноманітних аспектів самоусвідомлення;
- наповнення суб'єктивної картини майбутнього орієнтирами морального змісту через формування етичних інстанцій само ставлення та суспільно ціннісної мети як особистісно значущих об'єктів;
- опанування навичками само програмування розвитку “Я” через усвідомлення мети життя та особистісних можливостей, вкладу “Я”-активності в процес їх досягнення;
- раціоналізація афективних чинників завдяки громадській думці колективу дитячої спілки та актуалізація мотивів самотворення.

Література

1. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. – М.: Наука, 1980. – 335 с.
2. Анциферова Л.И. К психологии личности как развивающейся системы // Психология формирования и развития личности / Отв. ред. Л.И.Анциферова. – М.: Наука, 1981. – 365 с.
3. Выготский Л.С. Педология подростка // Собр. соч.: В 6 т. Т.4. / Под ред. Д.Б.Эльконина. – М., 1984. – С. 5-243.
4. Герош Д., Страуб Г., Эмпауермент З. Искусство творить такую жизнь, какую вы хотите. – РИЦ, 1992. – 104 с.
5. Данилова В. Как стать собой. Психотехника индивидуальности: Пособие для самообразования. – Харьков, 1994. – 128 с.
6. Красовицкий М.Ю. Формирование общественного мнения ученического коллектива. – К. : Радянська школа, 1979. – 108 с.

7. Кузьмин Е.С. Основы социальной психологии. – Л.: ЛГУ, 1967. – 173 с.
8. Мольц М. Я-это Я, или Как стать счастливым. – СПб, 1992. – 192 с.
9. Парыгин Б.Д. Основы социально-психологической теории. – М.: Мысль, 1971. – 345 с.
10. Психологические программы развития личности в подростковом и старшем возрасте / Под общ. ред. И.В.Дубровиной. – М.: Просвещение, 1995. – 124 с.
11. Шерковин Ю.А. Психологические проблемы массовых информационных процессов. – М., 1975. – 371 с.
12. Шпалинский В.В. Экспериментально-психологическое исследование групповой сплочённости малых групп // Проблемы экспериментальной психологии и её истории // Под ред. А.В.Петровского и др. – М.: Наука, 1971. – 517 с.
13. Центральний державний історичний архів у Львові, ф. 410, оп.1, спр. 12, арк. 272.

УДК 37(09)

Рушак О.В.

**СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАЦЬКОЇ ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ
У МИСТЕЦЬКИХ ВНЗ ПОЛЬЩІ: ПОГЛЯД ЗБОКУ.
НА ПРИКЛАДІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМИ
“ГРАФІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ ВИДАНЬ ЗАКАРПАТТЯ 2-Ї ПОЛ. ХІХ – ПОЧ. ХХ СТ.”**

***Анотація.** В статті розкриваються питання сучасних тенденцій в художній освіті ВНЗ Польщі, специфіка викладацької діяльності та можливостей реалізації науково-дослідної роботи молодих науковців з-за кордону та вказаної країни. Подаються основні етапи у дослідницькій роботі над темою “Графічне оформлення видань Закарпаття другої половини ХІХ – початку ХХ століття”. Аналізується візуальна та усна інформація діяльності академії мистецтв та інститутів Польщі і України.*

***Аннотация.** В статье раскрываются вопросы современных тенденций в художественном образовании Польши, специфика преподавательской деятельности и возможностей реализации научно-исследовательской работы молодых исследователей из зарубежья и указанной страны. Подаются основные этапы в исследовательской работе по теме “Графическое оформление изданий Закарпатья второй половины ХІХ – начала ХХ века”. Анализируется визуальная и устная информация о деятельности академий искусств и институтов Польши и Украины.*

***Annotation.** The topic of this work is the modern tendencies in artistic education of Poland, the specific features of trainers work and abilities of realization the scientific and searching work of young scientists abroad and in Poland. It deals with the main stages in researching theme “Graphic decoration of Transcarpatian editions from the second part of 19 till the beginning of the 20 century”. The author analyzes the visual and oral information about the Academy and Institutes of Arts in Poland and Ukraine.*

Формування мистецького середовища завжди відбувалося за різноманітних обставин та історичних подій. Проте, щоразу мистці знаходили можливість самоствердження у реалізації своєї творчої діяльності. Сьогодні, змінивши стільки пережитностей, мистецтво прагне нового прояву, вивільняючись з суспільних рамок та знаходячи нові можливості по-сучасному сприймати світ та оточення як в роботах відомих світових майстрів так і в творчості молодого покоління краю.

Дана публікація базуватиметься на власних спостереженнях та матеріалах, зібраних в Польщі, під час перебування в країні в рамках міжнародної стипендії Gaude Polonia під патронатом міністра культури Польщі. Метою перебування в країні було продовження науково-дослідної роботи на тему “Графічне оформлення видань Закарпаття 2-ї пол. ХІХ – поч. ХХ ст.”.